

Ebru Cirban Ekrem¹, Sevgi Özsoy²

DOI:10.17942/sted.513554

Geliş/Received : 16.01.2020
Kabul/Accepted : 21.06.2020

Öz

Bireyler yaşamları boyunca ihtiyaçları olan bilgiyi kitap, dergi, televizyon, konu ile ilgili uzmanlar, aile bireyleri ve yakın çevresinden edinir. Küreselleşme, bilgilerin hızlı bir biçimde uluslararası alanda yayılmasını sağlamış, dolayısıyla günümüzde internet yaygın kullanılan bilgi edinme kaynaklarından biri haline gelmiştir. Gebelerde gebelik, doğum ve doğum sonu dönem hakkında bilgi edinmek amacıyla elektronik ortamdan özellikle internette sıklıkla yararlanmaktadırlar. Bu derlemede, gebelerin gebelik, doğum ve doğum sonu dönem ile ilgili konulardaki bilgi ihtiyaçlarını karşılamada, internetin rolü ve bu konuda yapılan araştırmaların sonuçlarını tartışmak amaçlanmıştır. Sonuçta, Dünya’da ve Türkiye’de gebelikte bilgi almak amacıyla internetin sık kullanılan bir kaynak olduğu ve gebelerin, gebelik, doğum, doğum sonu döneme ilişkin birçok konuda internet bilgisine başvurduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Antenatal bakım, Bilgilenme yolları, Elektronik yolla bilgi edinme, Gebelik, İnternet

Abstract

People obtain the information that they need throughout their lives from books, magazines, television, relevant experts, family members and their immediate circles. Globalization has enabled the rapid international spread of information, thus, today, the Internet has become one of the widely-used resources of information. Pregnant women as well, use online environment, particularly the Internet frequently to obtain information about pregnancy, delivery and the postpartum period. This review article aimed to discuss the role of the Internet in meeting pregnant women’s needs for information about pregnancy, delivery and the postpartum period, and the findings of previous studies carried out on this topic. It was concluded that the Internet is a resource commonly used in Turkey and worldwide to obtain information during pregnancy, and pregnant women consult the Internet information about many topics related to pregnancy, delivery and the postpartum period.

Key words: Antenatal care, Ways to get information, Obtaining information electronically, Pregnancy, Internet

¹ Öğr. Gör.; Bartın Ü. Sağlık Bilimleri Fak. Hemşirelik Bölümü Doğum ve Kadın Hast. Hemşireliği AD, Bartın (Orcid No: 0000-0003-4442-0675)

² Prof. Dr.; Aydın Adnan Menderes Ü. Hemşirelik Fak. Aydın (Orcid No: 0000-0002-8851-8140)

Giriş

Kadın yaşamının önemli dönemlerinden biri olan gebelik dönemi, kadının bu konudaki bilgi edinme ihtiyacının en üst seviyede olduğu bir dönemdir. Eskiden gebe kadınların bilgi edinme kaynakları çoğunlukla, aile bireyleri, arkadaşları ya da yakın çevresindeki insanlar ve daha az oranda sağlık personeli iken günümüzde bilgi kaynaklarındaki sıralama değişmiştir (1). Bu makalede, gebelerin bilgi ihtiyaçlarını karşılamada internetin rolü ve bu konuda yapılan araştırmaların sonuçları incelenmiştir.

Günümüzde küreselleşme, inovasyon ve internetteki gelişmelerin de etkisiyle bilgi paylaşımı, bilgi edinme ve öğrenme yollarında değişiklikler meydana gelmiş, iletişim kolaylaşmış, hızlanmış ve artmıştır (2-4). İnternet sayesinde, özellikle uzaktan eğitim, bilgi edinmede günümüzün önemli kaynaklarından biri haline gelmiştir (4). Böylece bireyler, cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi araçlarla buldukları yerden bir başka ülkedeki, şehirdeki bilgiye, günün istedikleri saatinde kolaylıkla ulaşabilmektedir (2). İnternete erişim olanağına sahip bireylerin oranı, Mısır'da %33, Yunanistan'da %58, Suudi Arabistan'da %86, İsveç'te %90, Birleşik Arap Emirlikleri'nde %94, İspanya'da %84 ve Amerika Birleşik Devletleri'nde %89'dur (5). Ülkemizde ise, Türkiye İstatistik Kurumu, 2017 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması verilerine göre; hanelerin %80,7'sinde internete erişim olanağı bulunmaktadır. İnternet kullanım oranı 16-74 yaş grubundaki kadınlarda, %58,7 olup kadınların %75,1'i interneti sağlıklı ilgili bilgi almak amacıyla kullanmaktadır (6). Bu durum dünyada ve ülkemizde internet kullanımının yüksek düzeylerde olduğunu göstermektedir.

Kadın yaşamında doğurganlık döneminin içinde yer alan gebelik, değişik ve yeni rollere uyum gerektiren bir kriz dönemi olarak yorumlanmaktadır. Kadınların gebelik dönemlerinde değişikliklere gösterdiği tepkiler, bireyin fizyolojik, sosyal ve ekonomik koşullarına, isteklerine, anılarına, korkularına bağlı olarak değişir (7). Gebelikte kadının vücudunda görülen fizyolojik ve psikolojik değişiklikler, tüm doku ve organlarda kendine

özgü yeni dengeler oluşturur. Gebeler bu değişikliklerin yansımaları olan belirtileri görürler, bu belirtilerin normal olup olmadığını merak ederler ve bu konularda bilgi ihtiyaçlarını gidermek amacıyla çevrelerindeki bireylerden, sağlık personeli ya da yazılı-sözlü-görsel medya gibi farklı bilgi kaynaklarından yararlanırlar (8,9).

Hem annenin hem de doğacak bebeğin sağlığının korunması ve geliştirilmesinde doğum öncesi bakım (DÖB), doğum ve doğum sonrası bakım temel koruyucu hizmetlerdendir (10). Sağlık Bakanlığı'na (SB) göre gebelik döneminde en az dört izlem yapılmalı ve her izlemde de gebelere eğitim ve danışmanlık verilmelidir. SB'nin belirlediği doğum öncesi izlem protokolünde gebelere verilecek temel eğitim ve danışmanlık konuları da belirlenmiştir (11). Ülkemizdeki gebelik ve doğum hizmeti veren pek çok hastanede gebelerin bilgilendirme ihtiyacını gidermek için gebe okulu, doğum öncesi eğitim (DÖE) sınıfları da açılmıştır. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2013 verilerine göre, kadınların %88,9'u gebelik dönemlerinde sağlık personelinin dört ya da daha fazla DÖB alıyor olmasına karşın, DÖE alan gebe sayısını gösteren ulusal bir istatistiğe ulaşamamıştır (12). Yapılan bir araştırmada gebelerin %59'u gebeliğe bağlı yakınmalar, %49,9'u tehlike işaretleri, %58,1'i emzirme konusunda bilgilendirildiğini ve %44'ü kendisine danışmanlık hizmeti verildiğini belirtmiştir (13). Bir başka araştırmada, annelerin %98,6'sının gebelik dönemlerinde takibi yapılmış olmasına karşın yalnızca %23,8'i gebelik takibi sırasında, %65,3'ü ise doğum sonrasında emzirme konusunda bilgi aldığını belirtmiştir (14). Araştırmalar bize, DÖB sırasında verilmesi gereken eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin gebelere tam olarak verilmemesini göstermektedir. Gebelik döneminde sağlık personellerinin vereceği bilgiler DÖB izlem protokolünde belirlenmesine ve yapılması istenmesine karşın, sağlık personelinin bilgi eksikliği, denetimsizlik, iş yoğunluğu, önemsememe vb. gibi sebeplerle yapılamıyor olabilir. Bu durum, gebelerin ihtiyaç duydukları bilgileri öğrenmek için farklı bilgi kaynaklarına yönelmesine yol açabilir (8). Bu derlemede, gebelerin gebelik, doğum ve doğum sonu dönem ile ilgili konulardaki bilgi ihtiyaçlarını

Tablo 1. Gebelikte internetin rolünü belirlemeye yönelik yapılmış araştırmalar

Araştırmanın adı yeri ve tarihi	Araştırmanın yazarları	Araştırmanın amacı örneklem sayısı	Araştırmanın tipi	İnternet kullanım düzeyi	Gebelerin internetten en çok bilgi aldığı konular
1. A descriptive study of the use of Internet by women seeking pregnancy-related information İsveç/ 2009	Larsson M.	İsveçli gebelerin hangi konularda ve hangi sıklıkta internetten bilgi aldığını ve bu bilgilere güveme düzeylerini belirlemesi. N=182	Tanımlayıcı, kesitsel	%84	Fetal gelişme (%59), Doğumun evreleri (%20), Gebelikte beslenme (%18).
2. Internet use in pregnancy informs women's decision making: a web-based survey Birleşik Krallık/ 2010	Lagan BM, Sinclair M, Kernohan WG.	Gebelerin interneti sağlık ile ilgili bir bilgi kaynağı olarak niçin ve nasıl kullandığını ve internetin karar vermelerine etkisinin incelenmesi. N=613	Tanımlayıcı	%97	Antenatal komplikasyonlar (%82,2), intranatal sorunlar (%37,2), Genel gebelik rahatsızlıkları ve belirtileri (%33,6).
3. Use of the Internet by women seeking information about potentially teratogenic agents İtalya/ 2010	Santis MD, Luca CD, Quattrocchi T, Visconti D, Cesari E, Mappa I, Nobili E, Spagnuolo T, Caruso A.	İnternet kullanan gebelerin, teratojenik risk faktörleri hakkında internetten kanıt dayalı bilgi almalarını ve gebelerin risk algılarının değerlendirilmesi. N=203	Olgu - kontrol	%57	ilaçlar (%81), Antibiyotikler (%23,7), Antidepresanlar ve anksiyolitikler (%15,5).
4. Use of the Internet as a source of health information amongst participants of antenatal classes İspanya/ 2012	Lima-Pereira P, Bermudez- Tamayo C, Jasienska G.	Antenatal sınıf katılımcıları arasında, internetin bir bilgi kaynağı olarak kullanım biçiminin ve sıklığının tanımlanması. N=139	Tanımlayıcı, kesitsel	%47,3	ilaçlar (%81), Antibiyotikler (%23,7), Doğumun evreleri (%52,6), Bebek ile ilgili tavsiyeler (%49,3), Bebek ve doğum ile ilgili ürün satın alma (%43,4).
5. Pregnant women's use of the internet in relation to their pregnancy in Izmir, Turkey Türkiye/ 2012	Kavlak O, Ünsal Atan Ş, Güleç D, Öztürk R, Atay N.	İzmir'de gebe kadınların internetten bilgi alma durumları, internette en çok aradıkları konular, bilginin güvenilirliğini nasıl değerlendirdikleri, bu bilgileri ebeler ya da hemşirelerle paylaşma derecesinin tanımlanması. N=185	Tanımlayıcı, kesitsel	%45,4	Doğum ağrısı ve doğumun evreleri (%92,8), Fetal gelişme (%81), Gebelikte beslenme (%58,3).

Tablo 1'in devamı. Gebelikte internetin rolünü belirlemeye yönelik yapılmış araştırmalar

Araştırmanın adı yeri ve tarihi	Araştırmanın yazarları	Araştırmanın amacı örnekleme sayısı	Araştırmanın tipi	internet kullanım düzeyi	Gebelerin internetten en çok bilgi aldığı konular
6. Describing the use of the Internet for health, physical activity and nutrition information in pregnant women, Amerika Birleşik Devletleri/ 2013	Huberty J, Dinkel D, Beets MW, Coleman J.	Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gebelerin, fiziksel aktivite ve beslenme ile ilişkili konularda interneti sağlık bilgisi almak amacıyla nasıl kullandığının tanımlaması ve internetin, fiziksel aktivite ve yeme davranışına karar verme konusundaki etkisinin incelenmesi. N=293	Tanımlayıcı	%94,2	Fiziksel aktivite, beslenme
7. Internet use by Chinese women seeking pregnancy-related information Çin/2013	Gao L, Larsson M, Luo S.	Çinli gebelerin internet erişim ve kullanım düzeylerini tanımlaması. N=335	Tanımlayıcı, kesitsel	%88,7	Gebelikte fetal gelişme (%57), Gebelikte beslenme (%56), Gebelik komplikasyonları (%26)
8. Pregnancy e-Health: A multicenter Italian cross-sectional study on Internet use and decision-making among pregnant women, İtalya/2013	Bert F, Gualano MR, Brusaferro S, Vito ED, Waure C, Torre GL, Manzoli L, Messina G, Todros T, Torregrossa MV, Siliquini R.	İtalya'da gebelerin internet kullanım düzeylerini tespit etmek, internetten edindikleri bilgilerin yaşam tarzlarına etkisini incelemek ve primipar ve multipar gebelerin e-sağlık uygulamasının kullanım düzeyinin farkının tespit etmektir N=.1347	Kesitsel	%95	Fetal gelişme ve prenatal test zamanları (%51,3), Gebelikte yaşam tarzı (%48,7), Gebelikte psikoloji (%39,8)
9. Sources of information used by women during pregnancy to meet the information needs. Avustralya/ 2014	Grimes H, Forster D, Newton M, Sci D.	Gebelerin doğum ve doğum sonu dönem ile ilgili bilgi ihtiyaçlarının ve bilgi kaynaklarının incelenmesi. N=350	Kesitsel	%59,4	Emzirme (%29,3), Doğum sonu dönemde annenin iyileşme süreci (%21,1), Bakım organizasyonu (14,7)

Tablo 1'in devamı. Gebelikte internetin rolünü belirlemeye yönelik yapılmış araştırmalar

Araştırmanın adı yeri ve tarihi	Araştırmanın yazarları	Araştırmanın amacı örneklem sayısı	Araştırmanın tipi	İnternet kullanım düzeyi	Gebelerin internette en çok bilgi aldığı konular
10. The attitude of South Korean people regarding usage of the Internet perinatal consultation Kore/ 2014	Kim Kim TH, Lee Lee HH, Chung SH.	Bir internet sitesindeki soruların klinik özelliklerinin, danışmanlık programlarına katkı sağlamak amacıyla araştırılması.	Retrospektif gözlemsel çalışma	-	Gebelikte güvenli ilaç kullanımı (%20,4), Prenatal bakım (%18,7), Doğum ağrısı (%15,4).
11. The use of digital media by women using the maternity services in a developed country İrlanda/ 2014	Higgins AO, Murphy OC, Egan A, Mullaney L, Sheehan S, Turner MJ.	Gebelik ile ilişkili konularda dijital media kullanımının incelemesi. N=522	Kohort	%95	Gebelik, Bebek bakımı
12. Using the Internet as a source of information during pregnancy - A descriptive cross-sectional study in Sweden İsveç/ 2016	Bjelke M, Martinsson AK, Lendahls L, Oscarsson M.	Gebelikte kullanılan bilgi kaynakları arasında internetin yerinin ve kullanımını etkileyen etmenlerin tanımlanması. N=193	Tanımlayıcı, kesitsel	%95	Fetal gelişme (%84), Doğum (%60), Gebelik komplikasyonları %52)
13. Health information needs of pregnant women: information sources, motives and barriers İrlanda/2017	Kamali S, Ahmadian L, Khajouei R, Bahaadinbeigy K.	Hamilelik ve doğum sırasında gebe kadınların bilgi ihtiyaçlarını değerlendirmek. N=400	Tanımlayıcı, kesitsel	%72	Bebek bakımı (%86), Doğumdan sonra fiziksel ve psikolojik komplikasyonlar (%83), Gebelikte beslenme (%82)
14. Knowledge, attitudes and practice regarding medication use in pregnant women in Southern Italy İtalya/2018	Navaro M, Vezzosi L, Santagati G, Angelillo IF, Collaborative Working Group.	İtalya'da gebe kadınların ilaç kullanımıyla ilgili bilgi, tutum ve davranışlarını incelemek. N=503	Kesitsel	%46,9	Gebelikte ilaç kullanımı

Tablo 1'in devamı. Gebelikte internetin rolünü belirlemeye yönelik yapılmış araştırmalar

Araştırmanın adı yeri ve tarihi	Araştırmanın yazarları	Araştırmanın amacı örneklem sayısı	Araştırmanın tipi	internet kullanım düzeyi	Gebelerin internetten en çok bilgi aldığı konular
15. Online health information seeking behavior among Iranian pregnant women: A case study Iran/2018	Hamzehei R, Kazerani M, Shekoffeh M, Karami M.	İranlı gebelerin internetten sağlık bilgisi arama davranışları, bu davranışların uygulanabilirliğini ve internetten edinilen sağlık bilgilerinin değerlendirilmesini araştırmak. N=196	Web siteleri %93,9, Sosyal ağlar %84,7	Web siteleri %93,9, Sosyal ağlar %84,7	Fetal gelişme (%58,2), Gebelikte beslenme (%44,4), Doğum (%42,9).
16. A cross-sectional survey investigating women's information sources, behaviour, expectations, knowledge and level of satisfaction on advice received about diet and supplements before and during pregnancy Birleşik Krallık/2018	Funnell G, Naicker K, Chang J, Hill N, Kayyali R.	Kadınların, gebelik öncesi ve gebelik sırasında beslenme ve vitamin takviyesi ile ilgili beklentileri, davranış, bilgi, bilgi kaynaklarını araştırmak ve bu dönemlerde alınan önerilerden beklentiler ve memnuniyet düzeyleri tanımlamaktır. N=191	Kesitsel	%46	Gebelik öncesi dönemde D vitamini ve folik asit alımı.
17. An assessment of pregnant women's knowledge and use of the Internet for medication safety information and purchase Birleşik Krallık/2018	Sinclair M, Lagan BM, Dolk H, McCullough JEM.	Gebe kadınların ilaç güvenliği konusunda internetten araştırma yapmasını, ilaç kullanımının riskinin bilgi ve ağlarına ve reçeteli ve reçetesiz ilaç alımına ya da internetten ilaç alımına istekli olmalarını değerlendirmek. N=284	Kesitsel	%76	Mineral ve vitamin (%44,7), Ağrı kesici (41), Antibiyotik (%34,6) kullanımı

karşılamada, internetin rolü ve bu konuda yapılan araştırmaların sonuçlarını tartışmak amaçlanmıştır.

Metot

Pubmet veri tabanından ve Google Scholar arama motorundan "pregnancy, antenatal care, internet, information seeking, gebelik dönemi, bilgilendirme kaynakları, elektronik yolla bilgi edinme" anahtar sözcükleri ile farklı kombinasyonlarla Nisan-Eylül 2018 tarihleri arasında yapılan taramada, son on yıla ait (2009-2018), Türkçe ve İngilizce tam metine ulaşılabilen makaleler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Ulaşılan toplam 17238 makaleden, gebelikte bilgi ihtiyacının giderilmesinde internetin rolünü belirlemeye yönelik), tanımlayıcı ve analitik (kesitsel, olgu-kontrol, kohort) tipte yapılmış 17 çalışma, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın verilerini bu araştırmaların bulguları oluşturmuştur.

Bulgular

Yapılan araştırmaların örneklem sayısı 135 ile 1347 arasında olup, gebelik döneminde bilgi kaynağı olarak interneti kullanma düzeyi %45,4 ile %97 arasında değişmektedir. İncelenen araştırmaların hiçbirinde internet, gebelerin ilk sırada başvurduğu bir kaynak değildir (9,15,24-26,16-23). Bilgi kaynakları arasında internetin kullanım

sirasını araştıran bir araştırmada, internet beşinci sırada yer almakta (9), üç araştırmada ikinci sırada yer almaktadır (26–28). Dokuz araştırmada, gebelerin internetteki bilgi kaynakları arasında, web siteleri, forum siteleri, sağlık çalışanlarının kişisel siteleri ve resmi kurumların sitelerinin yer aldığı belirtilmiştir (9,17,18,20,21,23,24,29,30). Gebelerin, internetten en çok bilgi aldığı konular; doğum ve doğumun evreleri, gebelikte fetal gelişme, gebelikte beslenme, gebelik komplikasyonları, gebelik ile ilgili genel bilgiler, gebelikte güvenli ilaç kullanımı, bebek bakımı, emzirme, doğum sonu dönemde annenin iyileşme süreci, annenin bakımı, gebelikte fiziksel aktivite, gebelikte yaşam tarzı, gebelikte psikoloji ve prenatal test zamanları olarak saptanmıştır (9,15,24,25,28,30,16–23). Yedi araştırmada gebeler, internetten edindikleri bilgiye güvenme

nedenleri arasında en çok, bilginin uzman tarafından yazılması ve resmi kurumların web sitelerinin olmasını belirtmişlerdir (15,16,19–21,29,30).

İncelenen araştırmaların 16'sında, gebelerin bilgi almak amacıyla internet kullanım oranlarının sırasıyla İrlanda'da %95, Amerika Birleşik Devletleri'nde %94,2, in'de %88,7, Avustralya'da %59, İspanya'da %47,3, Türkiye %45,4, Birleşik Krallık'ta yapılan farklı çalışmalarda %97, %76, %46, İtalya'da yapılan farklı çalışmalarda %95, %57, %46,9, İsveç'te yapılan farklı çalışmalarda %95, %84, İnan yapılan farklı çalışmalarda web siteleri %93,9, sosyal ağlar %84,7, %72, olduğu belirlenmiştir (9,15,24,26–30,16–23). İncelenen bu araştırmalar Tablo 1'de özetlenmiştir.

Fotoğraf: Mustafa Gezer TTB-STED Fotoğraf yarışması arşivinden

İncelenen araştırmaların ortak sonuç ve önerileri şöyledir: İnternet gebelerin sıklıkla başvurduğu bilgi kaynaklarından birisidir (9,15,24,25,27,29,30,16–23) ve gebeler uzmanlar tarafından yazılan ve resmi kurumların sitelerinden edindikleri bilgiye daha çok güven duymaktadır (15,16,19–21,29,30). Hemşire/ebeler DÖE sınıflarında gebelerin internetten edindikleri bilgileri tartışmalı, gebelere ihtiyaçları olan konularda eğitim vermeli, danışmanlık yapmalıdırlar (9,15,25,28,30,16–20,22–24).

Sonuç ve öneriler

Değişen yaşam şartları ile birlikte internet kullanmaya alışan bireylerin eğitim gereksinimlerini karşıladıkları kaynaklarda da değişiklikler meydana gelmiştir. Önceki yıllarda gebeler, daha çok aile büyükleri, akrabalar, komşular, sağlık personellerinden bilgi alırken, son yıllarda internette sıklıkla başvurulan kaynaklardan biri olmuştur (1,8). Gebelerin bilgi ihtiyaçlarını karşılamada internetin rolünün incelendiği bu makalede internetin, gebeler tarafından oldukça sık kullanılan bir kaynak olduğu saptanmıştır. Araştırmalar, gebelerin

internetten en çok; doğum ve doğumun evreleri, gebelikte fetal gelişme, gebelikte beslenme, gebelik komplikasyonları, gebelik ile ilgili genel bilgiler, gebelikte güvenli ilaç kullanımı, bebek bakımı, emzirme, doğum sonu dönemde annenin iyileşme süreci, annenin bakımı, gebelikte fiziksel aktivite, gebelikte yaşam tarzı, gebelikte psikoloji ve prenatal test zamanları gibi konularda (9,15,24,25,28,30,16–23), web siteleri, forum siteleri, sağlık çalışanlarının kişisel siteleri ve resmi kurumların sitelerinden bilgi aldığını göstermektedir (9,17,18,20,21,23,24,29,30). Ayrıca gebeler uzmanlar tarafından yazılan ve resmi kurumların sitelerinden edindikleri bilgiye daha çok güven duymaktadır (15,16,19–21,29,30). Fakat uzmanlar tarafından oluşturulmamış, hasta-hekim siteleri gibi belirli bir bilimsellikten yoksun elektronik kaynaklardan gebeleri yanlış bilgiler edinebilirler ve sonuçları anne ve bebek sağlığı için çok daha kötü, geri dönülemez sorunlar ortaya çıkarabilir. Ülkemizde konu ile ilgili yapılmış yalnızca bir araştırmaya rastlanmış olmasının nedeni, ülkemizde yüz yüze verilen bakımın daha sağlıklı olacağı düşünceci ya da gelişen teknoloji ile birlikte bilgi kaynaklarının

güncellenmemiş olması olabilir. Bu konuda çalışmalar yapıp, gebelerin bilgi kaynakları sorgulanmalı, doğum öncesi bakım hizmetlerine katkı sağlanmalıdır.

Bu sonuçlara göre, sağlık çalışanlarının gebeler tarafından sıklıkla ziyaret edilen internet sitelerini saptayıp, bu sitelerdeki bilgilerin güvenilirliğini denetlemeleri, gebelerin doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmalarını sağlamaları, internetteki bilgilerin antenatal ziyaretleri sırasında ya da doğum öncesi eğitim sınıflarında tartışılması ve doğum öncesi eğitim programlarının gebelerin ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi önerilebilir. Gebeler yeterli düzeyde DÖB alıyor olmasına karşın, DÖE'in yetersiz düzeyde olması sağlık personelinin yoğunluğu ya da gebe/personelin zaman kısıtlılığından kaynaklanıyor olabilir. Sağlık Bakanlığı ve hemşirelik dernekleri internet adreslerinde gebelere yönelik eğitim ve danışmanlık sayfası oluşturulabilir. DÖE hizmetleri resmi mobil uygulamalar ve sosyal ağlar üzerinden verilebilir. Hemşireler, DÖB hizmetleri içinde yer alan emzirme, gebelikten korunma gibi eğitimleri, uzaktan eğitim programı haline dönüştürebilirler. Hemşireler, bilgi ve becerileri doğrultusunda gebelerin bilgi edinmesi için e-nabız benzeri e-gebelik uygulaması oluşturabilir ve kullanıma sunabilirler. Bu sayede hem hemşire ve ebelerin iş yükü azaltılmış olur hem de gebelerin bilgi edinmek amacıyla her an ulaşabilecekleri güvenilir bir kaynak sağlanmış olur.

İletişim: Ebru Cirban Ekrem

E-posta: cirban.ebru@gmail.com

Kaynaklar

1. Kahraman S, Kabalcıoğlu F, Ersin F. Şanlıurfa'daki gebelerin bebek bakımına ilişkin bilgi düzeyleri. *Sos Polit Çalışmaları Derg.* 2016;(36):79-97.
2. Balay R. Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilim Fakültesi Derg.* 2004;37(2):61-82.
3. Bayar F. Küreselleşme kavramı ve küreselleşme sürecinde Türkiye. *Uluslararası Ekon Sorunlar Derg.* 2008;XXXII:25-34.
4. Oral B, Kenanoğlu R. web tabanlı uzaktan eğitim sistemlerinin öğrenci başarısına ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisi. *Elektron Eğitim Bilim Derg.* 2012;1(2):23-36.
5. Cole JI, Suman M, Schramm P, Zhou L. The World Internet Project International Report. United States; 2017. Erişim Tarihi:10 Kasım 2018. Erişim Adresi: www.digitalcenter.org
6. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2017. Türkiye İstatistik Kurumu. 2017. Erişim Tarihi: 15 Ekim 2018. Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862>
7. Demiryay A. Gebe kadınların algıladıkları fiziksel ve emosyonel yakınmalar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü;* 2006.
8. Batman D. Gebe kadınların gebelikleriyle ilgili araştırdığı konular ve bilgi kaynakları; nitel bir çalışma. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilim Derg.* 2018;4(3):63-9.
9. Grimes H, Forster D, Newton M. Sources of information used by women during pregnancy to meet their information needs. *Midwifery.* 2014;30(1):26-33.
10. Sönmez Y. Doğum öncesi bakım hizmetleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Derg.* 2007;16(1):9-12.
11. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Kurumu. Doğum öncesi Bakım Yönetim Rehberi 2014. Ankara; 2014. 1-27 s. Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2017. Erişim Adresi: <http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/dogumonubakim.pdf>
12. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2013.
13. Çatak B, Davas-Aksan A, Zincir M. Karabük toplum sağlığı merkezi bölgesinde doğum öncesi bakım hizmetlerinin nicelik ve niteliği. *TAF Prev Med Bull.* 2012;11(2):153-162.
14. İnce T, Kondolot M, Yalçın SS, Yurdakök K. Annelerin emzirme danışmanlığı alma durumları. *Çocuk Sağlığı ve Hast Derg.* 2010;53(3):189-197.
15. Gao L, Larssons M, Luo S. Internet use by Chinese women seeking pregnancy-related information. *Midwifery.* 2013;29(7):730-735.
16. Larsson M. A descriptive study of the use of the Internet by women seeking pregnancy-related information. *Midwifery.* 2009;25(1):14-20.
17. Bjelke M, Martinsson AK, Lendahls L, Oscarsson M. Using the Internet as a source of information during pregnancy — A descriptive cross-sectional study in Sweden. *Midwifery.* 2016;40:187-191.
18. Lima-Pereira P, Bermúdez-Tamayo C, Jasienska G. Use of the Internet as a source of health information amongst participants of antenatal classes. *J Clin Nurs.* 2012;21(3-4):322-330.

19. Kavlak O, Atan ŞÜ, Güleç D, Öztürk R, Atay N. Pregnant women's use of the internet in relation to their pregnancy in Izmir, Turkey. *Informatics Heal Soc Care*. 2012;37(4):253–263.
20. De Santis M, De Luca C, Quattrocchi T, Visconti D, Cesari E, Mappa I, vd. Use of the Internet by women seeking information about potentially teratogenic agents. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol*. 2010;151(2):154–157.
21. Huberty J, Dinkel D, Beets MW, Coleman J. Describing the use of the internet for health, physical activity, and nutrition information in pregnant women. *Matern Child Health J*. 2013;17(8):1363–1372.
22. O'Higgins A, Murphy O, Egan A. The Use of Digital Media by Women Using the Maternity Services in a Developed Country. *Ir Med J*. 2014;107(10):313–315.
23. Lagan BM, Sinclair M, Kernohan WG. Internet Use in Pregnancy Informs Women's Decision Making : A Web-Based Survey. *Birth*. 2010;37(2):106–115.
24. Bert F, Gualano MR, Brusaferrero S, De Vito E, de Waure C, La Torre G, vd. Pregnancy e-health: A multicenter Italian cross-sectional study on internet use and decision-making among pregnant women. *J Epidemiol Community Health*. 2013;67(12):1013–1018.
25. Kim TH, Lee HH, Chung SH. The attitude of South Korean people regarding usage of the internet perinatal consultation. *Int J Fertil Steril*. 2014;8(3):299–302.
26. Funnell G, Naicker K, Chang J, Hill N, Kayyali R. A cross-sectional survey investigating women ' s information sources , behaviour , expectations , knowledge and level of satisfaction on advice received about diet and supplements before and during pregnancy. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2018;18(182):1–10.
27. Navaro M, Vezzosi L, Santagati G, Angelillo IF. Knowledge , attitudes , and practice regarding medication use in pregnant women in Southern Italy. *PLoS One*. 2018;13(6):1–14.
28. Kamali S, Ahmadian L, Khajouei R, Bahaadinbeigy K. Health information needs of pregnant women : information sources , motives and barriers. *Heal Inf Libr J*. 2017;35(1):24–37.
29. Hamzehei R, Kazerani M, Shekofteh M, Karami M. Online health information seeking behavior among Iranian pregnant women : a case study. *Libr Philos Pract*. 2018;(February):1–16.
30. Sinclair M, Dolk H, Mccullough JEM. An assessment of pregnant women ' s knowledge and use of the Internet for medication safety information and purchase. *J Adv Nurs*. 2018;74(1):137–47.